

Rosella Postorino

U HITLEROVA STOLU

Mezinárodní bestseller inspirovaný skutečným příběhem

MLADÁ FRONTA

U Hitlerova stolu

Vyšlo také v tištěné verzi

Vyrobeno pro společnost Palmknihy - eReading

MLADÁ FRONTA

Rosella Postorino

U Hitlerova stolu – e-kniha

Copyright © Mladá fronta, a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Rosella
Postorino

U HITLEROVA
STOLU

Rosella Postorino

U HITLEROVA
STOLU

Mladá fronta

Přeložila Jana Montorio Doležalová

LE ASSAGGIATRICI © 2018 Rosella Postorino
Translation © Jana Montorio Doležalová, 2019

ISBN 978-80-204-5120-0 tištěná kniha

ISBN 978-80-204-5599-4 ePub

ISBN 978-80-204-5601-4 Mobi

ISBN 978-80-204-5600-7 PDF

Jen tím je člověk živ, že zapomene
vždy rád, že je přece jen člověkem.

Bertolt Brecht, *Žebrácká opera*
(v překladu Ludvíka Kundery)

Část první

1.

Vstoupily jsme postupně, jedna za druhou. Po několika hodinách čekání vestoje v chodbě jsme si potřebovaly sednout. Místnost byla veliká, stěny bílé. Uprostřed dlouhý dřevěný stůl, který pro nás už prostřeli. Pokynuli nám, abychom k němu zasedly.

Posadila jsem se a zůstala nehybně na místě, propletené prsty rukou v klíně. Předě mnou bílý keramický talíř. Měla jsem hlad.

Taky ostatní ženy se tiše usadily. Bylo nás deset. Některé seděly rovně a způsobně, vlasy stažené do drdolu. Jiné se rozhlížely kolem. Dívka sedící naproti mně si okusovala rty a kůžičku drtila mezi zuby. Měla hebké tváře poseté červenými skvrnkami. Byla hladová.

Už v jedenáct dopoledne jsme měly hlad. Ne kvůli venkovskému vzduchu, ani kvůli cestě malým autobusem. To prázdno v žaludku zavinil strach. Už roky jsme měly hlad a strach. S vůní jídla přímo pod nosem se nám rozbušily spánky, ústa se naplnila slinami. Pohlédla jsem na dívku s červenými tvářemi. Měla stejnou chuť jako já.

Fazolky byly ochucené rozpuštěným máslem. Máslo jsem nejedla od svatby. Vůně pečených paprik mě štípala v nosních dírkách, talíř překypoval, jen stěží jsem od něj dokázala odtrhnout oči. Dívka přede mnou však měla na talíři rýži a hrách.

„Jezte,“ ozvalo se z rohu místnosti a neznělo to zrovna jako rozkaz, spíš jako pobídnutí. Viděli tu chuť v našich očích. Otevřená ústa, zrychlený dech. Zaváhaly jsme. Nikdo nám nepopřál dobré chutnání, možná bych ještě mohla vstát a poděkovat, slepičky byly ráno štedré, jedno vejce mi pro dnešek stačí.

Znovu jsem spočítala své spolustolovnice. Bylo nás deset, nešlo o poslední večeři.

„Jezte!“ zaznělo opět z rohu, ale to jsem už polykala jeden lusk a cítila při tom, jak mi krev proudí až ke kořínkům vlasů, až k prstům u nohou, jak se mi zklidňuje tep. Takovou hostinu jsi mi to připravil – tyhle papriky jsou tak sladoučké –, takovou

hostinu, pro mě, na stole ze dřeva, ani ubrousek, keramika z Cách a deset žen, s plachetkou na hlavě bychom vypadaly jako jeptišky, refektář jeptišek, které složily slib mlčení.

Zpočátku jíme po malých soustech, jako by nás nenutili spolykat všechno, jako bychom směly odmítnout, tohle jídlo, tento oběd, který není určený pro nás, který nám připadl náhodou, jen náhodou si zasloužíme podílet se na jeho hostině. Potom však sklouzne jícnem až do toho prázdna v žaludku a čím víc ho zaplňuje, tím víc se prázdno rozšiřuje, tím pevněji svíráme vidličky. Jablečný štrůdl je tak dobrý, až mi do očí vhrknou slzy, tak dobrý, že si cpu do úct stále větší kusy a jeden po druhém je hltám, dokud prudce nezakloním hlavu a nenaberu dech, pod dohledem nepřátel.

Moje matka říkala, že jídlem se bojuje proti smrti. Říkala to ještě před Hitlerem, když jsem chodila do základní školy na Braunsteingasse 10 v Berlíně, o Hitlerovi jsme ještě nevěděly. Uvazovala mi mašličku na zástěrcce a podávala mi aktovku, při tom mi kladla na srdce, abych dávala pozor, abych se u oběda neudávala. Doma jsem měla ve zvyku pořád mluvit, dokonce i s plnou pusou, moc povídáš, říkala, a já jsem se dávala právě proto, že mě rozesmávala, tím svým tragickým tónem, svou výchovnou metodou založenou na výhrůžkách vyhynutím. Jako by každý projev sebezáchovy upozorňoval na riziko smrti: žít je nebezpečné. Celý svět je jedna velká léčka.

Když bylo po jídle, přiblížili se k nám dva dozorcí SS a žena po mé levici vstala.

„Sednout! Zůstat na místě!“

Žena dopadla na židli, aniž by do ní jakkoli strčili. Jeden z copů zamotaných do spirály se jí uvolnil z vlásenky a nepatrně se pohupoval.

„Vstávat od stolu nemáte dovoleno. Až do dalšího rozkazu zůstanete sedět. V tichosti. Pokud bylo jídlo otrávené, jed se rychle dostane do krevního oběhu.“ Esesák si nás jednu po druhé pozorně prohlédl, aby viděl, jak budeme reagovat. Ani jsme nedutaly. Poté se znovu obrátil na ženu, která předtím vstala. Měla na sobě dirndl, nejspíš se jen snažila být uctivá.

„Klid, stačí hodina,“ řekl. „Za hodinu budete volné.“

„Nebo mrtvé,“ doplnil ho kolega.

Ucítila jsem, jak se mi svírá hrud'. Dívka s červenými tvářemi schovala obličej do dlaní, potlačovala pláč.

„Přestaň,“ sykla k ní bruneta po jejím boku, jenže to už plakaly i ostatní, jako nasycení krokodýli, možná za to mohlo zažívání.

Tiše jsem promluvila:

„Můžu se zeptat, jak se jmenujete?“

Dívka s červenými tvářemi nepochopila, že mluvím na ni. Natáhla jsem ruku, pohladila jsem ji po zápěstí, trhla sebou, zahleděla se na mě s otupělým výrazem, snad všechny žilky v obličejí měla popraskané.

„Jak se jmenuješ?“ zopakovala jsem.

Dívka otočila hlavu směrem do rohu místnosti, nebyla si jistá, jestli máme dovoleno spolu mluvit. Dozorci vypadali roztržitě, bylo téměř poledne, tížila je únava. Nevšimli si jí, tak zamumlala:

„Leni, Leni Winterová,“ a znělo to jako otázka, přestože to bylo její jméno.

„Leni, já jsem Rosa,“ řekla jsem. „Uvidíš, že se brzy vrátíme domů.“

Leni byla ještě skoro holčička, prozrazovaly to na ni buclaté klouby na prstech. Z její tváře bylo znát, že dosud nezažila dotyky na seníku, a to ani ke konci sklizně, kdy už jsou všichni unavení a hlavně se jim nechce zpátky do práce.

V třicátém osmém, po odchodu mého bratra Franze, mě vzal Gregor sem do vesničky Gross-Partsch, aby mě představil svým rodičům. Zamilují si tě, říkal, pyšný na svou berlínskou sekretářku, kterou si získal, která se zasnoubila se svým šéfem, jako ve filmu.

Byl to pěkný výlet, v sajdkáře na východ. *Nach Ostland wollen wir reiten*, zpívalo se v písni. Vyhrávala z amplionů, a to nejen dvacátého dubna. Hitlerovo narození se oslavovalo každý den.

Poprvé v životě jsem plula na trajektu a poprvé jsem cestovala s mužem. Herta mi ustlala v synově pokoji a jeho poslala spát do podkroví. Když si šli rodiče lehnout, Gregor otevřel dveře a zalezl si ke mně pod peřinu.

„Ne,“ zašeptala jsem, „tady ne.“

„Tak přijď do seníku.“

Zamlžilo se mi před očima. „To nejde. Co když si toho tvoje matka všimne?“

Ještě nikdy jsme se spolu nemilovali. S nikým jsem se ještě nemilovala.

Gregor mi přejel prstem jemně po rtech, obkreslil je po obvodu, pak mi do nich zatlačil bříškem prstu tak, aby odhalil moje zuby, otevřel mi ústa, vsunul do nich dva prsty. Na jazyku jsem ucítila, jak jsou suché. Mohla jsem stisknout čelist, kousnout ho. Na to Gregor ani nepomyslel. Vždycky mi důvěřoval.

Později té noci jsem stejně neodolala, vystoupala jsem do podkrovní a tentokrát jsem dveře otevřela já. Gregor spal. Přiblížila jsem své pootevřené rty k jeho, aby se naše dechy prolínaly, probudil se.

„Chtěla jsi vědět, jak voním ve spánku?“ usmál se na mě.

Strčila jsem mu jeden, pak dva, pak tři prsty do pusy, ucítila jsem, jak se mu ústa rozšiřují, jak mě zalévají jeho sliny. Tohle byla láska: ústa, která nekoušou. Anebo možnost zahryznout se zákeřně, jako pes, který se vzpouzí svému pánovi.

Měla jsem na krku červené korále, když mě na zpáteční cestě popadl za zátylek. Nestalo se to v seníku jeho rodičů, ale v kajutě bez okénka.

„Musím ven,“ zašeptala Leni. Slyšela jsem to jen já.

Hnědovlasá žena vedle ní měla ostré lícní kosti, lesklé vlasy, velmi tvrdý pohled.

„Pššt.“ Pohladila jsem Leni po zápěstí, tentokrát neucukla. „Už jen dvacet minut, za chvíli je konec.“

„Musím ven,“ trvala na svém.

Bruneta si ji přísně změřila. „Ty prostě nebudeš zticha, že ne?“ Trhla s ní.

„Co to děláš?“ vyjela jsem na ni trochu moc nahlas.

Dozorci SS se otočili ke mně. „Co se děje?“

Všechny ženy se otočily ke mně.

„Prosím,“ špitla Leni.

V tu ránu přede mnou stál jeden esesák. Popadl ji za paži a něco jí důrazně šeptal do ucha, neslyšela jsem co, ale to něco jí tak zkřivilo obličej, až byl docela zohyzděný.

„Je jí špatně?“ zeptal se jiný dozorce.

Žena v dirndlu znovu vyskočila na nohy. „Byl v tom jed!“

Vstaly i ostatní ženy. Leni bylo zle a esesák sotva stačil ustoupit, když se vyzvracela na podlahu.

Dozorci vyběhli z místnosti, zavolali si kuchaře, podrobili ho výslechu, Führer se nemýlil, Angličané ho chtějí otrávit, ženy se objímaly, jiné plakaly do zdi, bruneta chodila sem a tam s rukama v bok a podivně odfukovala nosem. Já jsem byla s Leni, hladila jsem ji po čele.

Ženy se držely za břicho, ale o žádné křeče nešlo. Ukojily hlad, a na to nebyly zvyklé.

Drželi nás tam déle než hodinu. Podlahu jsme vytřely novinami a vlhkým hadrem, zůstal jen nakyslý puch. Leni nezemřela, jen se přestala třást. Pak usnula opřená o předloktí položené na stole, druhou ruku nechala v mé, holčička. Cítila jsem, jak se mi napíná žaludek a jak v něm bublá, byla jsem ale příliš unavená na to, aby mě to znervózňovalo. Gregor narukoval.

Nebyl nacist, nacisté jsme nikdy nebyli. Do Bund Deutscher Mädel jsem jako malá vstoupit nechtěla, nelíbil se mi černý šátek, který mi uvazovali pod límec bílé blůzky. Nikdy jsem nebyla správná Němka.

Když předlouhá a temná doba našeho zažívání ukončila všeobecný poplach, dozorci vzbudili Leni a seřadili nás do fronty na autobus, který nás měl odvézt domů. V žaludku mi už nebublalo, nechal se obsadit. Moje tělo vstřebalo Führerovo jídlo, Führerovo jídlo kolovalo v mé krvi. Hitler byl zachráněn. A já jsem měla opět hlad.

2.

Tam mezi bílými stěnami jídelny se ze mě tehdy stala Hitlerova ochutnávačka.

Byl podzim roku 1943, bylo mi dvacet šest let a za sebou jsem měla padesát dva hodin cesty, sedm set kilometrů. Z Berlína jsem se přemístila do východního Pruska, místa, kde se Gregor narodil a kde Gregor nebyl. Abych utekla před válkou, už týden jsem bydlela v Gross-Partsch.

Den předtím přišli do domu mého tchána a tchyně, bez ohlášení, a řekli, že hledají Rosu Sauerovou. Neslyšela jsem je, protože jsem byla na zadním dvorku. Neslyšela jsem ani jejich vůz, který zaparkovali před domem, ale všimla jsem si slepic, které se rozběhly ke kurníku a tlačily se jedna na druhou.

„Hledají tě,“ oznámila Herta.

„Kdo?“

Bez odpovědi se otočila. Zavolala jsem na Zarta, nepřiběhl. Byl to náš světácký kocour, který se každé ráno vydával na procházku po vesnici. Šla jsem tedy za Hertou a nešlo mi do hlavy, kdo by mě hledal, nikdo mě tu nezná, sotva jsem přijela, panebože, vrátil se snad Gregor?

„Vrátil se můj muž?“ zeptala jsem se, ale Herta byla už v kuchyni, otočená zády ke vstupu clonila světlu. I Joseph tam stál, jednu ruku položenou na stole, shrbený.

„Heil Hitler!“ Dvě tmavé siluety vztyčily pravici směrem ke mně.

Při překračování prahu jsem ji vztyčila i já. Tváře jim zahaloval stín. V kuchyni stáli dva muži v šedozelelé uniformě. Jeden pronesl:

„Rosa Sauerová.“

Přikývla jsem.

„Potřebuje vás Führer.“

Vždyt Führer mě nikdy ani neviděl. A prý mě potřebuje.

Herta si osušila ruce do zástěry, zatímco esesák mluvil dál, pouze ke mně, díval se jen na mě, hodnotil mě pohledem, zdravou a silnou pracovní sílu, i když hlad mě samozřejmě trochu oslabil, noční

sirény mě okradly o spánek, přišla jsem o všechno, o všechny, i oči jsem si vyplakala. Obličej jsem ale měla kulatý, vlasy husté, blondaté: mladá árijská samice, kterou válka už zkrotila – Nevěříte? Uvidíte! –, stoprocentně národní produkt, velmi výhodný obchod.

Esesák se obrátil k východu.

„Nedáte si něco?“ zeptala se Herta s neodpuštělným zpožděním. Lidé z vesnice nevědí, jak pohostit důležitou návštěvu. Joseph se napřimil.

„Budeme tu zítra ráno v osm. Ať jste připravená,“ řekl druhý esesák, který dosud mlčel, a poté taky zámířil ke dveřím.

Příslušníci Schutzstaffel se příliš ostýchali, nebo jim káva z pražených žaludů nechutnala, ale snad by se našlo i víno, láhev schovávaná ve sklepě pro Gregora, až se vrátí. Ve skutečnosti o Hertině pozvání ani na okamžik nezavažovali, stejně přišlo pozdě, to se musí uznat. Nebo si prostě takové neřesti nedovoľovali, zocelovali svá těla odříkáním, neřesti přece oslabovaly a oni měli pevnou vůli. Se zdviženými pažemi zahulákali Heil Hitler, opět směrem ke mně.

Po odjezdu automobilu jsem přistoupila k oknu. Koleje od kol ve šterku značily cestu k mému odsouzení. Přešla jsem k jinému oknu, v jiné místnosti, ve snaze najít nějaké východisko jsem spěšně prošla celý dům z jednoho konce na druhý. Herta a Joseph mi byli v patách. Prosím vás, nechte mě přemýšlet. Nechte mě dýchat.

To starosta jim dal moje jméno, alespoň tak to esesáci tvrdili. Starosta vesnice zná každého, i nově příchozí.

„Musíme něco vymyslet.“ Joseph se chytil za vous a mnul ho, jako by z něj mohl vytáhnout řešení.

Pracovat pro Hitlera, obětovat mu vlastní život: nedělají to snad všichni Němci? Že bych ale mohla zemřít na otravu jídlem, bez jediného výstřelu, bez výbuchu, na to Joseph přistoupit nemohl. Taková tichá smrt, mimo scénu. Smrt dobrá tak pro myši, ale ne pro hrdiny. Ženy neumírají jako hrdinové.

„Musím odtud pryč.“

Přitiskla jsem tvář na okenní tabulku. Pokoušela jsem se o hluboký nádech, pokaždé mi ho překazilo bodnutí pod klíční kosti. Změnila jsem okno. Křeč mezi žebry, nemůžu se nadechnout.

„Doufala jsem, že tady budu v bezpečí, a přitom mi hrozí, že se otrávím,“ zasmála jsem se trpce – výtku k mému tchánovi a tchyni, přestože oni za mnou esesáky neposlali.

„Musíš se schovat,“ řekl Joseph, „někam utéct.“

„Do lesa,“ navrhla Herta.

„Kam do lesa? A chcípnout zimou a hlady?“

„Budeme ti nosit jídlo.“

„To se rozumí,“ potvrdil Joseph. „Přece tě v tom nenecháme.“

„A co když mě budou hledat?“

Herta se podívala na svého manžela. „Podle tebe ji začnou hledat?“

„Líbit se jim to nebude, to ne...“ Joseph znejistěl.

Dezertérka bez vojska, směšné.

„Mohla by ses vrátit do Berlína,“ napadlo ho.

„Ano, můžeš se vrátit domů,“ připojila se Herta. „Až tam po tobě nepůjdou.“

„Já v Berlíně už domov nemám, copak jste zapomněla? Kdybych ho měla, nikdy bych sem nepřijela!“

Hertě ztuhly rysy. Během okamžiku jsem rozprášila veškerý ostych spjatý s našimi rolemi a s tím, jak málo jsme se znaly.

„Omlouvám se, to jsem říct ne...“

„Nech to být,“ odsekla.

Urazila jsem ji, ale zároveň jsem otevřela dokořán dveře naší důvěrnosti. Najednou mi byla tak blízká, že bych jí nejradši padla kolem krku, nechte si mě, pečujte o mě.

„A co vy?“ zeptala jsem se. „Co až mě tu nenajdou a potrestají vás?“

„My to zvládneme,“ odpověděla Herta a vzdálila se.

„Co chceš dělat?“ Joseph pustil svůj vous. Řešení neexistuje.

Raději umřít v neznámém kraji než v rodném městě, kde už nemám nikoho.

Druhý den coby ochutnávačka jsem vstala za svítání. Kohout zakokrhal a žáby přestaly rázem kvákat, jako by všechny najednou upadly do hlubokého spánku. Po probdělé noci jsem se najednou cítila sama. V odrazu v okně jsem uviděla kruhy pod očima a poznala jsem sebe. Nemohla za to nespavost, ani válka,

ty tmavé prohlubně jsem měla v obličejí odjakživa. Matka mě napomínala, zavři už ty knihy, podívej se, jak vypadáš, otec se strchoval, nebude to nedostatkem železa, pane doktore?, a bratr se mi otíral čelem o čelo, protože to klouzání jako po hedvábí mu pomáhalo usnout. V odrazu v okně jsem uviděla tytéž kruhy pod očima, které jsem měla už jako malá, a věděla jsem, že je to znamení.

Vyšla jsem ven, kde jsem našla Zarta, který klimbal schoulený vedle plotu kurníku, skoro jako by za slepice zodpovídal. Vždyt nechat dámy samotné by bylo neopatrné – to Zart dobře věděl, byl to samec ze staré školy. Naopak Gregor odešel. Chtěl být správný Němec, ne správný manžel.

Na naši první schůzku, kdy jsme se měli sejít před kavárnou nedaleko dómu, přišel pozdě. Sedli jsme si k venkovnímu stolečku, vzduch byl i přes svítící slunce trochu studený. Celá zasněná jsem luštila hudební melodie ve zpěvu ptáků a v jejich letu jsem rozpoznávala choreografie prováděné speciálně pro mě, pro tu chvíli, jež konečně nadešla a podobala se lásce tak, jak jsem si ji představovala už jako holčička. Sem tam se z hejna odpojil ptáček, sám a pyšný se řítíl střemhlav dolů, téměř jako by se chtěl ponořit do Sprévy, přitom se roztaženými křídly jen letmo dotkl hladiny a hned zase vzlétl. Pouze náhlá touha po útěku, záblesk lehkomyšlnosti, prudký projev nadšení, které omamuje. Tutěž euforii jsem cítila v lýtkách. V kavárně, tváří tvář svému nadřízenému, mladému inženýrovi, jsem překypovala nadšením. Zrodilo se štěstí.

Objednala jsem si kousek jablečného koláče a ani jsem se ho nedotkla. Gregor si toho všiml: Nechutná ti? Zasmála jsem se: Já nevím. Posunula jsem talířek k němu, aby koláč snědl on, a jakmile jsem ho viděla zhltnout první sousto – rychle žvýkal, horlivost k němu patřila –, dostala jsem taky chuť. Ukrojila jsem si tedy malý kousek, pak ještě jeden a najednou jsme jedli ze stejného talíře, povídali si o všem možném a o ničem, aniž bychom se dívali na sebe, to už by bylo snad příliš intimní, dokud se naše vidličky nezkřížily. Tehdy jsme se zarazili a zvedli jsme hlavy. Dlouho jsme na sebe hleděli, zatímco ptáci dál poletovali nebo si unavení sedali na větve, na zábradlí, na pouliční lampy,

kdoví, možná obraceli zobáky k řece, aby se ponořili do vody a zůstali v ní už navždycky. Poté mi Gregor schválně zablokoval vidličku tou svojí a bylo to, jako by se mě dotkl.

Herta přišla vybrat vajíčka později než obvykle, nejspíš taky celou noc nespala a ráno se nemohla probudit. Našla mě sedět nehybně na židli ze zrezivělého železa, s Zartem u nohou. Posadila se vedle mě, na snídani docela zapomněla.

Vtom zavrzaly dveře. „Už jsou tu?“ zeptala se Herta.

Joseph, opřený o zárubeň, zavrtěl hlavou. „Vajíčka,“ řekl s prstem nataženým ke kurníku. Zart pajdal za ním, jeho teplo mi chybělo.

Záře úsvitu už zmizela jako vlna, která se vrací do moře, a odhalila ranní oblohu, mdlou, bezkrevnou. S tím bledým světlem začaly kdákat slepice, štěbetat ptáci a bzučet včely, ale zaskřípění brzd autobusu je všechny přehlušilo.

„Roso Sauerová, vstávej!“ uslyšeli jsme je zakřičet.

Herta i já jsme vyskočily na nohy, Joseph přispěchal zpátky od kurníku s vejci v ruce. Nevšiml si, že jedno stiskl příliš silně a mezi prsty mu protékají jasně oranžové lepkavé pramínky. Nedokázala jsem od nich odtrhnout oči, každou chvíli se měly odlepit od jeho kůže a beze zvuku dopadnout na zem.

„Roso Sauerová, pospěš si!“ připomněli se esesáci.

Herta mě zatlačila do zad, pohnula jsem se.

Raději si počkám na Gregorův návrat. Budu věřit, že válka skončí. Raději budu jíst.

V malém autobuse jsem se po letném rozhlédnutí posadila na první volné místo, daleko od ostatních žen. Byly čtyři, dvě seděly vedle sebe, další dvě se taky stranily. Nepamatovala jsem si jejich jména. Zнала jsem jen Leni, která zatím nenastoupila.

Na můj pozdrav žádná neodpověděla. Za oknem ušpiněným od deště jsem viděla Herta a Josepha. Stáli na zápraží, ona mi i přes revma v ruce mávala, on ještě pořád svíral rozkřápnuté vajíčko. Dívala jsem se na dům – tašky zčernalé mechem, růžovou omítku a květy bylinek vyrostlých na holém pozemku –, dokud mi nezmizel za zatáčkou. Dívala jsem se na něj každé

ráno, jako bych ho už nikdy vidět neměla. Později jsem po něm smutnit přestala.

Hlavní stan v Rastenburgu ležel tři kilometry od Gross-Partsch, ukrytý v lese, seshora neviditelný. Joseph mi vyprávěl, že když se začal stavět, neustálé přejezdy nákladních vozidel vyváděly místní obyvatele z míry. Sovětské vojenské letouny ho nikdy nenašly. My jsme ale věděli, že je v něm Hitler, že spí jen kousek od nás a v létě že se možná vrtí na posteli ve snaze zabít komáry, kteří ho ruší ve spánku, možná i on si škrábe zarudlá bodnutí, přemožený protichůdnými touhami, jež svědění vyvolává – přestože nesnášíš to souostroví štípanců na kůži, zčásti se ho zbavit nechceš, protože úleva při škrábání je tak sladká.

Říkali tomu Wolfsschanze, Vlčí doupe. Vlk byla jeho přezdívka. Naivní jako Červená Karkulka jsem skončila v jeho bříše. Pátral po něm celý houf myslivců. A aby ho měli v hrsti, odstranili by i mě.

3.

Po příjezdu do Krausendorfu jsme se před školní budovou z červených cihel, využívanou jako vojenská kasárna, seřadily jedna za druhou do úhledné fronty. S poslušností krav jsme vešly hlavním vchodem, esesáci nás zastavili v chodbě, prohledali nás. S více než nepříjemným pocitem a se zadržným dechem jsme musely dovolit jejich rukám setrvat na našich bocích a hrudnících déle, než bylo nutné.

Při zápisu do registru jsme se každá přihlásila, když volali naše jména. Zjistila jsem tak, že bruneta, která škubla s Leni, se jmenuje Elfriede Kuhnová.

Po dvou nás posílali do místnosti páchnoucí lihem, zatímco ostatní čekaly venku, až přijdou na řadu. Opřela jsem loket o školní lavici, muž v bílém plášti mi stáhl paži zaškrcovadlem a ukazovákem spojeným s prostředníkem mi poklepal na kůži. Odběr krve s konečnou platností zpečetil náš status pokusných králíků. Předchozí den znamenal něco jako slavnostní zahájení, generální zkoušku, ovšem od téhle chvíle nebylo již možné naši činnost ochutnávaček přerušit.

Když jehla propíchlá žílu, odvrátila jsem hlavu. Elfriede vedle mě zahloubaně hleděla na injekční stříkačku, která nasávala její krev a barvila se stále tmavší rudou. Nikdy jsem se nedokázala dívat na svou vlastní krev. Při pomyslení, že ta tmavá tekutina pochází z mého nitra, jsem dostávala závratě. Dívala jsem se proto na Elfriede, na její vzpřímené držení těla, na její lhostejnost. Tušila jsem její krásu, ale zatím jsem ji neviděla – byla jako matematická poučka, k jejímuž ověření se schylovalo.

Než jsem si to stihla uvědomit, její profil se změnil v kyselý obličej upřený na mě, nosní dírky rozšířené, jako by jim nestačil vzduch. Zalapala jsem po dechu. Neřekla jsem ani ň.

„Tady stisknout,“ nařídil mi chlap v bílém plášti a přitlačil mi na kůži chomáček vaty.

Uslyšela jsem, jak druhé zaškrcovadlo s mlasknutím propustilo Elfriede a jak o podlahu zaskřípala její židle. Zvedla jsem se taky.

V jídelně jsem počkala, až si sednou ostatní. Většina žen se posadila na stejné místo jako předchozího dne. Židle naproti Leni zůstala neobsazená, od té doby patřila mně.

Po snídani – mléku a ovoci – nám servírovali oběd. Na mém talíři přinesli zapékaný chřest. Časem jsem pochopila, že podávání různých kombinací pokrmů různým skupinám patří k jejich kontrolním postupům.

Pořádně jsem si prohlédla jídelnu – v oknech železné mříže, východ na dvůr neustále střežený, stěny bez obrazů –, jako se prohlíží neznámé prostředí. Když mě první školní den nechala matka ve třídě a odešla, myšlenka na to, že by se mi bez jejího vědomí mohlo přihodit něco zlého, mě naplnila nesmírným smutkem. Nebyla to ani tak hrozba okolního světa vůči mně jako spíš bezmocnost mé matky, co mě tehdy tolik rozlítostnilo. Nemohla jsem se smířit s tím, že můj život může pokračovat i bez jejího vědomí. Za zradu jsem považovala i to, co před matkou zůstávalo skryté, třebaže neúmyslně. Ve třídě jsem pátrala po škvíře ve zdi, po pavučině, po čemkoli, co bych si mohla hýčkat jako své tajemství. Očima jsem bloudila po místnosti, která mi připadala obrovská, než jsem objevila chybějící kousek podlahové lišty. To mě uklidnilo.

Podlahové lišty v krausendorfské jídelně byly neporušené, Gregor byl pryč a já jsem zůstala sama. Holínky esesáků udávaly tempo každého jídla, odpočítávaly čas zbývající do naší možné smrti. Opravdu lahůdka, tenhle chřest, ale není jed náhodou taky nahořklý? S každým soustem se mi zastavoval dech.

Taky Elfriede jedla chřest a při tom mě sledovala. Abych svou úzkost zředila, pila jsem jednu sklenku vody za druhou. Možná ji zaujaly moje šaty, možná měla pravdu Herta, s tím kostkovaným vzorem jsem vybočovala, už jsem přece nedocházela do kanceláře, už jsem nepracovala v Berlíně, svlékni ten měšťácký hábit, řekla moje tchyně, nebo se na tebe budou dívat jako na blázna. Elfriede se na mě nedívala jako na blázna, anebo dívala, já jsem si ale oblékla své nejpohodlnější šaty, ty, které jsem nosila nejčastěji, uniformu, jak jim říkal Gregor. Tyhle šaty mi dodávaly jistotu, nestarala jsem se o to, zda mi padnou a jestli mi přinesou štěstí. Byly mým útočištěm, i před Elfriede, která

mě zkoumala a ani se to nesnažila zakrýt, přehrabovala se mezi kostkami s takovou vehemencí, až se před ní rozestupovaly, až se páraly lemy, až se mi rozvazovaly tkaničky u střevíců, až mi zplihla vlnka, kterou mi dělaly vlasy u spánku, zatímco já jsem dál pila a můj močový měchýř se víc a víc roztahoval.

Oběd ještě neskončil a já jsem nevěděla, jestli se smíme vzdálit od stolu. Močový měchýř mě bolestivě tlačil, jako ve sklepech na ulici Budengasse, kam jsme se s matkou a ostatními sousedy prchali schovat v noci, když spustily sirény. Jenže tady nikde v rohu kbelík nestál a já jsem to už nemohla vydržet. Bez dlouhého rozhodování jsem vstala a požádala o dovolení jít na toaletu. Esesáci mi ho udělili, a zatímco mě velmi vysoký muž s dlouhými chodidly odváděl do chodby, zaslechla jsem Elfriedin hlas:

„Já taky potřebuju.“

Ochozené dlaždice a mezi nimi zčernalé mezery. Dvě umyvadla a čtvery dvířka. Esesák zůstal strážit na chodbě, vešly jsme obě dovnitř a já jsem si rychle zalezla do jedné z kabiněk. Žádné další bouchnutí dveřmi se neozvalo. Ani tekoucí voda. Elfriede se buď vypařila, anebo poslouchala. Za zurčení moči v tom tichu jsem se cítila trapně. Sotva jsem otevřela dveře kabinky, zablokovala je špičkou své boty. Připlácla mi dlaň na rameno a přitlačila mě ke zdi. Kachličky páchly dezinfekcí. S určitou něžností se obličejem přiblížila k mému.

„O co ti jde?“ řekla.

„Mně?“

„Proč jsi na mě u toho odběru tak zírala?“

Pokusila jsem se vymanit z jejího sevření, nedovolila mi to.

„Radím ti, abys nestrkala nos, kam nemáš. Tady uvnitř bude lepší, když se každá budeme starat jen o sebe.“

„Já jen nesnesu pohled na svou krev.“

„A krev ostatních ti nevadí?“

Rachot kovu o dřevo nás vylekal tak, až jsme nadskočily. Elfriede se odtáhla.

„Co tam provádíte?“ ozval se z chodby esesák a hned nato vešel dovnitř. Kachličky byly vlhké a studené, anebo to byl pot na mých zádech. „Co si to tady špitáte?“ Měl skutečně obrovské holínky, vhodné na zašlapování hadích hlav.

„Zamotala se mi hlava, asi z toho odběru,“ vydrmolila jsem s prsty na červené tečce v loketní jamce, nad vystouplou žílou. „Jenom mi pomáhala. Už je mi líp.“

Dozorce nám pohrozil, že jestli nás spolu nachytá ještě jednou, dá nám co proto. Nebo se přidám, pronesl. A najednou, docela nečekaně, se rozesmál.

Vrátily jsme se do jídelny, s Dlouhánem v patách. Mýlil se.

Mezi mnou a Elfriede nebylo nic, jen strach. Měřily jsme si jedna druhou, ostatní i prostředí kolem nás, se stejným nevědomým úděsem jako někdo, kdo právě přišel na svět.

Večer, doma na záchodku, jsem si při pachu chřestu, který se linul z mé moči, vzpomněla na Elfriede. Pravděpodobně i ona cítila stejné aroma, když seděla na míse. A Hitler, ve svém bunkru Wolfsschanze, taky. Ten večer páchla Hitlerova moč jako ta moje.

4.

Narodila jsem se 27. prosince 1917, jedenáct měsíců před koncem Velké války. Vánoční dárek v neblahé době. Moje matka říkala, že Santa Klaus na mě zapomněl, ale pak v saních uslyšel můj křik, přestože mě celou zavinutou ani neviděl, a otrávený se vrátil do Berlína. Začala mu totiž už dovolená a tahle poslední rozvážka ho moc nepotěšila. Ještěže si tě všiml, říkával táta, toho roku jsi byla náš jediný dárek.

Otec pracoval jako železničář a matka jako švadlena. Na podlaže v obýváku se neustále válely špulky a nitě všech barev. Matka vždycky naslinila konec nitě, než ji protáhla uchem jehly, a já jsem ji napodobovala. Tajně jsem sála kousek nitě a pohrávala si s ním jazykem, testovala jsem jeho konzistenci, a když se z něj stal vlhký chuchvalec, nedokázala jsem odolat pokušení spolknout ho, abych zjistila, jestli kvůli tomu umřu. Pak jsem dlouze přemítala o tom, co se v mém břiše děje a jaké budou známky mé blížící se smrti, jelikož jsem však neumírala, brzy jsem to zase vypouštěla z hlavy. Přesto jsem si tohle tajemství ponechávala pro sebe a v noci, kdy se mi opět připomínalo, jsem byla přesvědčená, že nadešla moje poslední hodinka. Hru se smrtí jsem začala hrát jako velmi malá. Nikdy jsem o ní nikomu neřekla.

Po večerech otec poslouchal rádio, zatímco matka zametala nitě roztroušené po zemi a pak si chodila lehnout do postele s *Deutsche Allgemeine Zeitung*, natěšená na novou kapitolu svého oblíbeného románu na pokračování. Takové bylo moje dětství – zamlžená okna s výhledem na ulici Budengasse, násobilka předčasně naučená nazpaměť, cesta pěšky do školy, v botách, které mi byly nejdřív příliš velké a pak zase příliš malé, mravenci dekapitovaní nehty, neděle v kostele, kde táta s mámou předčítali od ambonu, ona žalmy, on z listů Korintským, a já jsem je poslouchala z lavice, pyšná i znuděná, s jednou fenikovou mincí ukrytou v ústech – kov chutnal slaně, štípal, slastně jsem přivírala oči, jazykem jsem minci tlačila až k otvoru do krku, stále nejistá, připravená poslat ji dolů, načež jsem ji vždy prudce vyplivla. Do

mého dětství patřily knihy pod polštářem, písničky, které jsem zpívala tátovi, slepá bába na náměstí, vánoční štola, výlety do Tiergarten, den, kdy jsem nahlédla do Franzovy kolíbký, vložila si jeho ručičku mezi zuby a stiskla, silně. Můj bratr se rozeřval, jako řvou všechna probuzená miminka, nikdo se nedozvěděl, co jsem mu provedla.

Moje dětství poznalo řadu provinění a tajemství a já měla co dělat, abych je uhlídala, proto mi na ostatní nezbyval čas. Nikdy jsem se nepídila po tom, kde moji rodiče shánějí mléko, za které se platily stovky, později i tisíce marek, jestli snad přepadávali obchody s potravinami a vzdorovali policii. Ani mnoho let poté mě nikdy nenapadlo, zda se cítili pokoření podmínkami Versailleské smlouvy, zda nenáviděli Spojené státy jako všichni ostatní, zda považovali za nespravedlivé odsouzení Němců jakožto viníků války, které se můj otec účastnil – celou noc tehdy strávil v díře s nějakým Francouzem, až nakonec usnul vedle jeho mrtvoly.

V té době, kdy Německo bylo plné krvavých ran, moje matka navlhčovala jeden konec nitě svými staženými ústy a vypadala při tom jako želva, což mě rozesmávalo, můj otec poslouchal po práci rádio s cigaretou Juno mezi rty a Franz spíkal v kolíbce s ručičkou položenou u ucha, prstíky zavřené v měkoučké hrsti.

Já jsem si ve vedlejším pokojíku připomínala všechna svá provinění a tajemství, a to bez jediné výčitky.